

ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПОГОДЖУЮ

Гарант освітньої програми

Ольга ОВЕЗМИРАДОВА

"01" вересня 2025 року

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Віталій ПІЧУРА

Протокол засідання кафедри

екології та сталого розвитку імені професора

Ю.В. Пилипенка, ХДАЕУ

від "28" серпня 2025 року № 1

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ **Організація управління в екологічній діяльності**

Назва навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма – Технології захисту навколишнього середовища

Спеціальність – 183 Технології захисту навколишнього середовища

Галузь знань – 18 Виробництво та технології

Кропивницький – 2025

1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни	Організація управління в екологічній діяльності
Факультет	Рибного господарства та природокористування
Назва кафедри	Екології та сталого розвитку імені професора Ю.В. Пилипенка
Викладач	Мельник Вікторія Іванівна , кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології та сталого розвитку імені професора Ю.В. Пилипенка. E-mail: vik4865@gmail.com
Контактна інформація	проспект Університетський, 5/2, місто Кропивницький, Кіровоградська область, 25031 Тел.: 0680500105 E-mail: vik4865@gmail.com
Графік консультацій	Консультації відбуваються відповідно затвердженого графіку консультацій кафедри екології та сталого розвитку імені професора Ю.В. Пилипенка.
Програма дисципліни	Змістова частина 1. Теоретичні основи та механізми екологічного управління на макрорівні. Тема 1. Теоретичні основи системного управління. Тема розкриває фундаментальні принципи, методологію та підходи системного управління, зокрема в контексті екологічної діяльності. Особлива увага приділяється системному мисленню, взаємозв'язкам елементів системи та загальним закономірностям ефективного управління. Тема 2. Система екологічного управління: сутність, специфіка та структура. Розглядається сутність системи екологічного управління як комплексної системи, що включає екологічну політику, планування, контроль та постійне вдосконалення. Особлива специфіка полягає в інтеграції екологічних аспектів у всі бізнес-процеси, управлінні життєвим циклом продукції та орієнтації на зменшення негативного впливу на довкілля. Тема 3. Система міжнародного екологічного управління. Тема присвячена глобальним механізмам координації екологічної політики через міжнародні організації, конвенції та угоди (ООН, ЮНЕП, Паризька угода тощо). Вона показує, як країни співпрацюють для вирішення транскордонних екологічних проблем та просування принципів сталого розвитку на планетарному рівні. Тема 4. Міжнародна стандартизація Розглядаються міжнародні стандарти у сфері екологічного управління, насамперед серія ISO 14000, зокрема ISO 14001. Йдеться про їх роль у створенні єдиних підходів до систем екологічного менеджменту, гармонізації вимог та полегшенні міжнародної торгівлі екологічно орієнтованою продукцією. Тема 5. Організація управління екологічною діяльністю на рівні держави. Тема аналізує структуру, функції та інструменти державного екологічного управління в Україні та інших країнах. Особлива увага приділяється формуванню екологічної політики, нормативно-правовому регулюванню, розподілу повноважень між органами влади та механізмам контролю за дотриманням екологічного законодавства.

	Тема 6. Системи місцевого, громадського та спеціального екологічного управління. Розглядаються особливості управління на місцевому рівні (органи місцевого самоврядування), громадські ініціативи (екологічні організації, громадські ради) та спеціальні форми (екологічний аудит, моніторинг, експертиза). Ці системи доповнюють державне управління, забезпечуючи більшу гнучкість, залучення громадськості та вирішення локальних екологічних проблем. Змістова частина 2. Практичні напрями та інструменти впровадження корпоративного екологічного управління Тема 7. Поняття та механізм корпоративного екологічного менеджменту. У темі розглядається сутність корпоративного екологічного менеджменту як системного підходу підприємства до управління екологічними аспектами своєї діяльності. Увага зосереджується на механізмах впровадження (політика, цілі, планування, контроль, постійне вдосконалення) та циклі PDCA. Тема 8. Види екологічного менеджменту. Стратегічний екологічний менеджмент. Аналізуються основні рівні та типи екологічного менеджменту в організації. Найбільше уваги приділяється стратегічному екологічному менеджменту як способу інтеграції екологічних пріоритетів у довгострокову стратегію компанії. Тема 9. Реалізація екологічної стратегії. Розглядаються практичні кроки та інструменти втілення екологічної стратегії на підприємстві. Основний акцент робиться на перетворенні стратегічних намірів у конкретні плани, проекти та систему контролю виконання. Тема 10. Індикатори екологічних результатів діяльності підприємства в стандартних системах ISO 14000 і EMAS. Висвітлюються показники, які використовуються для оцінки екологічної результативності підприємства. Особлива увага приділяється порівнянню вимог до індикаторів у системах ISO 14001 та EMAS. Тема 11. Екологічний облік, експертиза та аудит. У темі розглядаються методи збору, обробки та незалежної перевірки екологічної інформації підприємства. Найбільше уваги приділяється системі екологічного обліку, процедурам експертизи та внутрішнього/зовнішнього аудиту. Тема 12. Екологічний маркетинг: розробка і реалізація «зеленої» продукції. Розглядаються підходи до створення та просування екологічно орієнтованої продукції й послуг. Основний акцент робиться на розробці «зелених» товарів, принципах екологічного пакування та стратегіях комунікації з клієнтами.
Мова викладання	Українська
2. Анотація курсу	
Анотація курсу	Курс «Організація управління в екологічній діяльності» присвячений дослідженню фундаментальних засад, принципів побудови та практичної реалізації систем екологічного менеджменту. Навчальний план

	структурується за двома ключовими напрямками: Макроекономічний рівень: охоплює вивчення концептуальних структур, міжнародного досвіду, державної політики України, а також особливостей місцевого та громадського екологічного врядування; Корпоративний рівень: фокусується на інструментарії внутрішнього менеджменту підприємств, зокрема на впровадженні систем екологічного управління, аналізі результативності через індикатори, проведенні аудиту, експертизи та розвитку стратегій «зеленого» маркетингу.
Інформаційний пакет дисципліни	http://dspace.ksau.kherson.ua:8888/course/view.php?id=830 . Інформаційний пакет дисципліни «Організація управління в екологічній діяльності» містить систематизований опис освітньої компоненти, що визначає її місце в освітній програмі, мету, зміст і очікувані результати навчання. У пакеті подано анотацію дисципліни, перелік тем і логіку їх вивчення, обсяг навчального навантаження (кредити ЄКТС, види занять), форми та критерії оцінювання результатів навчання. Також наведено вимоги до здобувачів вищої освіти, перелік рекомендованих навчально-методичних і інформаційних джерел, а також політики академічної доброчесності. Інформаційний пакет забезпечує прозорість, зрозумілість і відповідність дисципліни вимогам освітньо-професійної програми.

3. Мета та завдання курсу

Мета викладання дисципліни	Формування у майбутніх фахівців комплексної системи теоретичних знань про механізми екологічного управління. Курс спрямований на опанування методології еко-менеджменту та розвиток практичних вмінь щодо впровадження інструментів аудиту й управлінських рішень у сфері природоохоронної діяльності.
Завдання вивчення дисципліни	- сформувати вміння орієнтуватися в концептуальних засадах і структурі системи екологічного управління в Україні та на рівні міжнародних організацій; - забезпечити засвоєння знань щодо системи екологічного менеджменту на підприємстві, зокрема стосовно індикаторів екологічної результативності його діяльності; - сформувати цілісне уявлення про екологічну експертизу, екологічний облік, екологічний аудит як інструменти екологічного менеджменту, а також про екологічний маркетинг.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Компетентності здобувача вищої освіти, сформовані в результаті вивчення курсу	
Загальні	К 01. Здатність до абстрактного та аналітичного мислення, узагальнень, аналізу та синтезу. К 02. Знання і критичне розуміння предметної області та професійної діяльності. К 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
Спеціальні (фахові)	К 15. Здатність до проектування систем і технологій захисту навколишнього середовища та забезпечення їх функціонування. К 17. Здатність до забезпечення екологічної безпеки.
Програмні результати навчання (ПРН)	
ПРН	ПР 04. Обґрунтовувати природозахисні технології, базуючись на теоретичному змісті предметної області. ПР 07. Здійснювати науково-обґрунтованих технічних, технологічних та організаційних заходів щодо

	запобігання забруднення довкілля. ПР 14. Вміти обґрунтовувати ступінь відповідності наявних або прогнозованих екологічних умов завданням захисту, збереження та відновлення навколишнього середовища.
--	--

5. Місце навчальної дисципліни у структурі освітньої програми

Рік викладання	2025-2026
Семестр	восьмий
Курс	четвертий
Обов'язкова компонента / Вибіркова компонента	Обов'язкова компонента
Пререквізити	Для ефективного освоєння дисципліни «Організація управління в екологічній діяльності» необхідні знання, уміння та навички таких дисциплін: «Зелена економіка», «Природоохоронне законодавство».
Постреквізити	Отримані знання, уміння й навички по завершенню вивчення даної дисципліни будуть використовуватися для вивчення таких дисциплін: «Моделювання та прогнозування стану довкілля», «Техноекологія»

6. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Кількість кредитів / годин	3 кредити ECTS (90 академічних годин)
Лекції	22 години
Практичні / Семінарські	24 години
Лабораторні	-
Самостійна робота	44 години
Форма підсумкового контролю	Екзамен

7. Технічне та програмне забезпечення / обладнання

Технічне та програмне забезпечення	Навчальна дисципліна передбачає можливість застосування технічних засобів навчання: мультимедійні дошки, мультимедійні проектори, комп'ютери
Обладнання	Методичні вказівки та посібники, демонстраційне обладнання

8. Політика курсу

Загальні вимоги	Здобувачі вищої освіти повинні планомірно та систематично засвоювати навчальний матеріал. Активно працювати під час практичних занять, брати участь в обговоренні дискусійних питань та кейсів, повною мірою долучатись до активних форм навчання. Заохочується робота у наукових гуртках, підготовка тез доповідей та участь у конференціях, підготовка та публікація наукових статей, участь у конкурсах наукових робіт.
Політика щодо дедлайнів і	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання контрольної роботи

перескладання	відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. Процедура відпрацювання пропущених занять з об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування). Не запізнюватись на заняття. Дотримуватись техніки безпеки. Завчасно ознайомлюватись з темою практичної роботи. Пропущенні заняття відпрацьовувати у встановлений викладачем час. Відсутність на заняттях передбачає самостійне опрацювання пропущеного матеріалу. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням з деканом факультету.
Політика щодо виконання завдань	Позитивно оцінюються відповідальність, старанність, креативність, фундаментальність. Під час підготовки до практичних занять виконання самостійної роботи необхідно спиратись на конспект лекцій та рекомендовану літературу. Водночас використання інших джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання для формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення тем дисципліни.
Академічна доброчесність	Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись кодексу академічної доброчесності: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права: надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

9. Структура курсу

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				
			годин				балів
			лк	лаб.	сем. / пр.	СР	
Змістова частина 1. Теоретичні основи та механізми екологічного управління на макрорівні							
1	Лекція 1	Теоретичні основи системного управління	2				
					2		3
						4	
2	Лекція 2	Система екологічного управління: сутність, специфіка та структура.	2				
					2		3
						4	
3	Лекція 3	Система міжнародного екологічного управління.	2				
					2		3
						3	
4	Лекція 4	Міжнародна стандартизація	2				

					2		3
						4	
5	Лекція 5	Організація управління екологічною діяльністю на рівні держави.	2				
					2		3
						4	
6	Лекція 6	Системи місцевого, громадського та спеціального екологічного управління.	2				
					2		3
						3	
	ПК ЗЧ 1	Підсумковий контроль за змістовою частиною 1					12
Всього за змістовою частиною 1 – 46 год.			12		12	22	30
Змістова частина 2. Практичні напрями та інструменти впровадження корпоративного екологічного управління							
7	Лекція 7	Поняття та механізм корпоративного екологічного менеджменту.	2				
					2		3
						3	
8	Лекція 8	Види екологічного менеджменту. Стратегічний екологічний менеджмент	2				
					2		3
						3	
9	Лекція 9	Реалізація екологічної стратегії	2				
					2		3
						4	
10	Лекція 10	Індикатори екологічних результатів діяльності підприємства в стандартних системах ISO 14000 і EMAS	2				
					2		3
						4	
11	Лекція 11	Екологічний облік, експертиза та аудит	1				
					2		3
						4	
12	Лекція 12	Екологічний маркетинг: розробка і реалізація «зеленої» продукції.	1				
					2		3
						4	
	ПК ЗЧ 2	Підсумковий контроль за змістовою частиною 2					12

<i>Всього за змістовою частиною 2 – 44 год.</i>	10		12	22	30
<i>Підсумковий контроль з навчальної дисципліни (екзамен)</i>					40
<i>Всього з навчальної дисципліни – 90 год.</i>	22		24	44	100

10. Форми і методи навчання

Лекція	Словесні методи навчання: пояснення (інформаційно-повідомлювальне, інструктивне-практичне, пояснювальне-спонукальне, система зображально-виражальних засобів). Словесний метод (лекція – вступна, тематична, оглядова, підсумкова). Проведення лекційних занять включає: викладення теоретичного матеріалу, оглядові лекції з використанням наочного матеріалу, опорного конспекту, лекції візуалізації з використанням мультимедійних технологій. Наочні методи навчання, ілюстрування.
Практичні /Семінарські	Презентації, демонстрація, обговорення, аналіз конкретних ситуацій, дискусія, бесіди, дебати, кейс-методи, роботи в малих групах, емпіричні методи.
Лабораторні	-
Самостійна робота	Написання рефератів, опрацювання довідкової літератури, підготовка доповідей із застосуванням мультимедійних засобів.

11. Система контролю та оцінювання

Поточний контроль
Форми участі здобувачів вищої освіти у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю: -виступ з основного питання; -усна доповідь; -доповнення, запитання до того, хто відповідає; -участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття; -аналіз літературних джерел; -письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо); -самостійне опрацювання тем; -систематичність роботи на практичних заняттях, активність під час обговорення питань.
Підсумковий контроль за змістовою частиною
Передбачає виконання контрольної роботи за змістовою частиною 1, змістовою частиною 2. Завдання оцінюються у 12 балів.
Підсумковий контроль
Формою підсумкового контролю є екзамен, що виставляється на основі результатів поточного контролю та виконання завдань самостійної роботи. Мінімальна кількість балів, за якою здобувач отримує екзамен – 40 балів.

**Розподіл балів з дисципліни
(форма контролю – екзамен)**

Поточне оцінювання і контроль змістових частин (бали)														екзамен	Підсумко ва оцінка (екзамен)
Змістова частина 1							Змістова частина 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	ЗКР 1	T7	T8	T9	T10	T11	T12	ЗКР 2		
Max 3	Max 3	Max 3	Max 3	Max 3	Max 3	Max 12	Max 3	Max 3	Max 3	Max 3	Max 3	Max 3	Max 12	Max 40	Max 100

12. Шкала оцінювання

12. Шкала оцінювання			
Шкала рейтингу ХДАЕУ	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно	не зараховано
1-34	F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням курсу)	

13. Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна література	1. Гацька Л.П., Сагайдак Ю.А., Харченко Т.Б. Екологічне управління підприємством / Л.П.Гацька, Ю.А.Сагайдак, Т.Б. Харченко. – Ірпінь: Видавництво УДФСУ, 2017. – 215 с. 2. Гацька Л.П., Карлашук С.В., Харченко Т.Б. Екологічний маркетинг: навчальний посібник / Л.П.Гацька, С.В.Карлашук, Т.Б.Харченко / за ред. Гацька Л.П. – К., 2018. – 164 с. 3.Салавор О.М., Ничик О.В.Організація управління в екологічній діяльності: Курс лекцій для студ. напряму 6.040106 «Екологія,охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» ден. та зоч.форм навч. – К.: ПУХТ, 2012. – 71с . 4. Шевчук В.Я. Екологічне управління: Підручник / В.Я.Шевчук, Ю.М.Саталкін, Г.О.Білявський та ін. – К.: Либідь, 2004.
Додаткова	1.Базилевич, Д. Вальтер, В. Хартманн, Купалова Г. та ін. Глосарій зеленого бізнесу:

	українсько-німецько-російсько-англійський. – К.: Знання, 2010 – 518 с. 2.Галушкіна Т.П. Екологічна сертифікація в системі державного екологічного управління / Т.П.Галушкіна, Є.Г. Гордійчук. – Х.: Бурун Книга, 2010. – 287 с. 3.ДСТУ ISO 14001:2015. Системи управління навколишнім середовищем. Склад та опис елементів і настанови щодо їх застосування”. – К.: Держстандарт України, 2016. 4.ДСТУ ISO 14004:2016. Системи управління навколишнім середовищем. Загальні настанови щодо принципів управління, систем та засобів забезпечення. – К.: Держстандарт України, 2017. 5.ДСТУ ISO 9001:2015. Системи управління якістю. Вимоги. – К.: Держстандарт України, 2016. 6.Екологічний менеджмент: Навчальний посібник / За ред. В.Ф. Семенова, О.Л. Михайлюк. – К.: Знання, 2006. – 366 с. 7.Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища”. 8.Бобровський А.Л. Екологічний менеджмент: підручник / А.Л.Бобровський. – Суми: Університетська книга, 2009. – 586 с. 9.Christopher J. Barrow Environmental Management and Development / Christopher J. Barrow. – Routledge, 2005. – 276 p. 10.Muralikrishna I.V., Manickam V. Environmental Management / I.V. Muralikrishna, V.Manickam. – Butterworth-Heinemann, 2017. – 437 p. 11.Sharma N. K. Environmental Management / N. K. Sharma. – Pinnacle Technology, 2010. – 312 p.
Інформаційні ресурси	1. Комітет екологічного порятунку України: http://eco-ua.net/about 2. Національний екологічний центр України: https://necu.org.ua/ 3. Всесвітній фонд дикої природи WWF: https://wwf.ua/about-wwf/about-wwf/ 4. Європейський еко-форум: https://www.eco-forum.org/ 5. Червона книга України: https://redbook-ua.org/ 6. Законодавство України: https://zakon.rada.gov.ua/laws 7. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського: http://www.nbuv.gov.ua/ 8. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України: https://mepr.gov.ua/ 9. Освіта в інтересах сталого розвитку в Україні: http://ecoosvita.org.ua/calc 10. Державна екологічна інспекція України: https://www.dei.gov.ua/ 11. Екодія: https://ecoaction.org.ua/ 12. Центр екологічної інформації: http://eco.ks.ua/eco_net.htm